

0 53

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА

Методичні рекомендації

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

ЧИТАЛЬНА ЗАЛА
ЛДУФК 4/1

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА

Методичні рекомендації

БІБЛІОТЕКА
Дніпровського державного
інституту фізичної
культури

ББК 75.4я73

0-54

Методичні рекомендації підготовані кафедрою олімпійського та професійного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Авторський колектив:

академік **М.М. Булатова**, професори: **С.Ф. Матвєєв**, **В.Ф. Бойко**, **К.П. Сахновський**; доценти: **О.А. Шинкарук**, **І.М. Медведєва**, **Л.О. Драгунов**; ст. викладачі: **О.В. Борисова**, **Д.І. Голод**; викладачі: **Л.О. Радченко**, **В.В. Томашевський**.

За загальною редакцією академіка **М.М. Булатової**.

Рецензенти: професори **Т.Ю. Круцевич**, **М.М. Бака**.

В методичних рекомендаціях коротко викладено концепцію олімпійського виховання та освіти молоді, історію створення та основні напрямки діяльності Міжнародної олімпійської академії, Олімпійського музею, Центру олімпійської освіти та досліджень України і Олімпійської академії України. Подана характеристика особливостей олімпійської освіти в різних країнах світу та Україні.

Для студентів спеціалізованих навчальних закладів різного рівня і спеціалістів в галузі фізичного виховання і спорту.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	5
I. ОЛІМПІЗМ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ МОЛОДІ.....	6
1.1. Соціальна сутність олімпійського виховання.....	6
1.2. Мета, завдання та функції олімпійського виховання.....	9
II. МІЖНАРОДНА ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ ТА ОЛІМПІЙСЬКИЙ МУЗЕЙ.....	13
2.1. Історія створення Міжнародної олімпійської академії.....	13
2.2. Організаційна структура та функції Міжнародної олімпійської академії.....	16
2.3. Олімпійський музей: історія, структура, функції.....	20
III. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ.....	23
3.1. Характеристика системи олімпійської освіти в Росії.....	23
3.2. Особливості олімпійської освіти в Греції.....	25
IV. ЦЕНТР ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ.....	27
4.1. Загальна характеристика центру в Україні.....	27
4.2. Система олімпійської освіти та досліджень в Національному університеті фізичного виховання і спорту України.....	29
V. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ.....	32
5.1. Передумови розвитку олімпійської освіти в Україні.....	32
5.2. Особливості викладання дисципліни «Олімпійський спорт» в навчальних закладах України.....	34
ЗАКІНЧЕННЯ.....	36
ЛІТЕРАТУРА.....	37

470

СКОРОЧЕННЯ

ДНДІФКС — Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту

МОА — Міжнародна олімпійська академія

МОК — Міжнародний олімпійський комітет

НОА — Національна олімпійська академія

НОК — Національний олімпійський комітет

НУФВСУ — Національний університет фізичного виховання і спорту України

ОАУ — Олімпійська академія України

ОКР — Олімпійський комітет Росії

ООН — Організація Об'єднаних Націй

ШВСМ — Школа вищої спортивної майстерності

ЮНЕСКО — Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури

ВСТУП

Олімпійський спорт — найважливіша складова міжнародного спортивного руху, що є невід'ємною частиною сучасного суспільного життя та міждержавних відносин. Олімпійський рух, спираючись на концепцію олімпізму, перетворився в найзначніший суспільний рух сучасної епохи, який охоплює світове суспільство в дусі взаємного визнання та співробітництва, чесної і відкритої конкуренції, де найвище за все стоїть особистість людини, її здібності та досягнення без дискримінації за расовою, національною, політичною або економічною ознаками. Ідеї олімпізму поєднують дві концепції — спорту та виховання. Універсальність ідей олімпійської концепції, яка базується на пріоритеті загальнолюдських цінностей, зробила її прийнятою широкими колами населення земної кулі, тому що відповідає характеру їх духовних потреб. За своєю суттю олімпійська концепція виступає як системоутворюючий, регулюючий фактор практичної діяльності в галузі олімпійського спорту. Олімпійський рух є конкретною формою реалізації ідей олімпізму, а саме поєднанням в єдиному цілому філософії, спорту і мистецтва.

Проте, сьогодні олімпійський рух має багато проблем, а саме: зміцнення його монолітності та єдності, інтенсивне впровадження досягнень науки в олімпійський спорт, використання допінгу в спорті, соціальний захист спортсменів, тощо. Основними напрямками вирішення цих проблем є формування об'єктивних взаємопов'язаних і збалансованих знань в галузі, а також розвиток системи олімпійської освіти, необхідність якої добре усвідомлюється всіма спеціалістами, котрі працюють в галузі олімпійського спорту.

На сучасному етапі в світі існує мережа науково-освітніх центрів олімпійського спорту, що утворені та функціонують при великих університетах і спортивних центрах різних країн. Сьогодні, як ніколи раніше, гостро відчувається необхідність в координації діяльності всіх установ, метою яких є розробка наукових основ та розповсюдження знань в галузі олімпійського спорту. Принципово важливими для вирішення цієї проблеми є визначення напрямів, координація та підтримка з боку Міжнародного олімпійського комітету роботи з розвитку наукових досліджень і системи олімпійської освіти.

I. ОЛІМПІЗМ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ МОЛОДІ

1.1. Соціальна сутність олімпійського виховання

Олімпійський спорт є одним з найдивовижніших явищ в історії людства. Олімпійські ігри зародилися в 776 р. до н.е. в Стародавній Греції і на протязі наступних 1000 років не тільки регулярно відбувалися, але й були дуже важливою частиною життя еллінської цивілізації. Сучасні Олімпійські ігри відродилися у цілковито нових історичних умовах. Проте, в їх основі лежать ідеали Олімпійських ігор Стародавньої Греції, які обумовили можливість відродження і зробили олімпійський спорт популярним явищем, феноменом суспільного життя всієї світової спільноти.

Олімпізм — це концепція, що бере свій початок в Стародавній Греції та містить у собі фундаментальні принципи виховання людини. «Олімпізм намагається сконцентрувати в єдиному промені всі принципи, що будуть сприяти досягненню досконалості людини», — вважав барон П'єр де Кубертен. Давньогрецькі філософи розуміли, що фізична досконалість, сила і здоров'я тільки в поєднанні з духовними і моральними якостями та вихованням за допомогою вправ і змагань утворювали досконалу особистість.

Все це і обумовило те, що олімпізм і олімпійська філософія виявилися життєздатними для розвитку системи спортивного виховання. Цінності античної культури були присутні на різних етапах розвитку людства, як незалежна ідеологічна основа виховання особистості, але змінюючись відповідно до соціальних вимог. П'єр де Кубертен, почерпнувши натхнення від Стародавніх Олімпійських ігор і принципів грецької системи виховання, був переконаний, що філософія, яка створила грецьку культуру, може служити розвитку сучасного людства.

Сучасна концепція олімпізму лежить в основі міжнародного олімпійського руху та згідно Олімпійської хартії являє собою філософію життя, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле якості тіла, волі і розуму. Олімпізм, що поєднує спорт з культурою та освітою, намагається створити спосіб життя, який базується на радості від зусилля, освітній цінності доброго прикладу та на повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів. Мета олімпізму полягає в тому, щоб скрізь поставити спорт на служіння гармонійному розвитку людини з наміром підтримати встановлення мирного суспільства, яке зацікавлене в збереженні людської гідності. Таким чином, Олімпізм завдяки

своєму великому гуманістичному потенціалу може служити ідеологічною і моральною основою концепції виховання та освіти молоді.

Олімпійське виховання, метою якого є залучення дітей і молоді до ідеалів і цінностей олімпізму, займає все більш важливе місце в системі освіти різних країн. Це знайшло своє відображення у резолюції третьої сесії Міжурядового Комітету з фізичного виховання і спорту при ЮНЕСКО від 1983 року, згідно якої всі держави — учасники Комітету повинні «ввести і підсилити викладання олімпійських ідеалів у школах і навчальних закладах відповідно до їх власної системи освіти». У Міжнародній хартії фізичного виховання і спорту ЮНЕСКО, підписаної представниками держав-членів ООН, закріплено, що одним із основних напрямків розвитку олімпійської освіти є введення в державні програми соціального і культурного розвитку заходів щодо виховання молоді в дусі принципів олімпізму.

Необхідність поширення моральних, культурних і освітніх цінностей олімпізму учасниками олімпійського руху серед усіх груп населення також відзначено і в рекомендаціях олімпійських конгресів, що проходили у Варні, Баден-Бадені та Парижі. Для реалізації програми розповсюдження ідей олімпізму на національному рівні в 1994 році за підтримки президента МОК був створений Керівний комітет проекту всесвітньої компанії «Національні олімпійські комітети в дії: поширення олімпійських ідеалів через систему освіти». І згідно Олімпійської хартії одним із основних завдань НОКів є пропагування фундаментальних принципів олімпізму на національному рівні в рамках спортивної діяльності, розповсюдження олімпізму в навчальних програмах фізичного виховання і спорту в школах та університетських закладах. Вони стежать за утворенням інституцій, що мають присвятити себе олімпійському вихованню.

Для розвитку олімпійського руху в різних країнах особливе значення має формування об'єктивної системи знань в сфері олімпійського спорту. Так, в колишньому СРСР олімпійський рух розвивався однобічно. Основна увага приділялась системі підготовки та участі спортсменів в Олімпійських іграх. Робота в даному напрямі проводилась ефективно, що сприяло досягненню високого авторитету радянської школи олімпійського спорту на міжнародній арені. Проте адміністративний розвиток олімпійського спорту виключно в даному напрямі стримував інші цікаві і важливі напрями сучасного олімпійського руху — історичний, гуманістичний, організаційно-правовий, функціонування міжнародної олімпійської системи, зміцнення матеріальної бази олімпійського спорту за рахунок розвитку зв'язків з економікою,

проникнення ідей олімпізму в систему освіти і виховання, зв'язок олімпійського спорту з професійним, масовим та інше.

Сьогодні вивчення історії і розвитку олімпійського руху, його ідеалів і принципів, місця в системі явищ сучасного суспільного життя, організаційно-правових і економічних основ олімпійського спорту, теорії і практики підготовки спортсменів до Олімпійських ігор має велике виховне та освітнє значення.

Суб'єктами олімпійського виховання виступають всі члени колективу навчального закладу, на базі якого проводиться освітня робота. Молодь в даному випадку є не лише об'єктом цілеспрямованої діяльності дорослих, а виступає активним суб'єктом, що пропагує і реалізує ідеали і цінності олімпізму на практиці. Виходячи з цього, в рамках установи для вирішення завдань олімпійського виховання і освіти формуються суб'єкт-об'єктні та суб'єкт-суб'єктні відносини.

Олімпійське виховання, у вузькому змісті — це процес цілеспрямованого і систематичного впливу суб'єкта виховання на об'єкт в інтересах розвитку якостей, що відповідають цілям і задачам виховної системи «Олімпійська педагогіка». Дане визначення характеризує суть процесу олімпійського виховання як єдиної діяльності, з одного боку, тренерів і педагогів, що впливають на розум, почуття, волю спортсмена, а з іншого боку — підлітків, що активно реагують на ці дії під впливом своїх потреб, мотивів, життєвого і спортивного досвіду, переконань і інших факторів. Характер взаємозв'язків і виховні функції кожного суб'єкта регулюються педагогічними принципами і спрямовані на забезпечення успішності виховного процесу.

Процес олімпійського виховання і освіти передбачає участь в ньому не тільки фахівців в галузі фізичної культури і спорту, видатних спортсменів і тренерів, викладачів різних навчальних дисциплін, але і політиків, науковців, письменників, артистів, представників засобів масової інформації та інших.

Таким чином, олімпійське виховання спрямоване на формування і вдосконалення у дітей і молоді (рис. 1):

- системи знань;
- системи мотивації (інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, установок тощо);
- системи умінь і навичок.

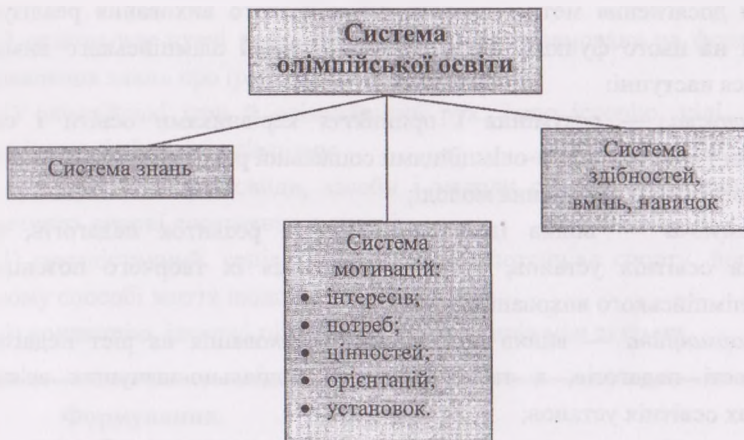

Рис. 1. Система олімпійської освіти

Олімпійське виховання являє собою:

- соціальний процес, що веде до визначених змін і здійснюється людьми, наділеними неповторною своєрідністю;
- вид свідомої і цілеспрямованої діяльності його учасників, спрямований на реалізацію закладених задатків людини;
- процес соціалізації молоді та розподіл людей згідно виконуваних ними функцій.

1.2. Мета, завдання та функції олімпійського виховання

Метою олімпійського виховання є створення умов для формування в дітей і підлітків комплексу якостей, поглядів, переконань, що забезпечують усебічний, гармонійний розвиток особистості у рамках виховної системи «Олімпійська педагогіка».

Основні завдання олімпійського виховання:

- формування в юних спортсменів-олімпійців світогляду, основу якого складають патріотизм, моральність, законслухняність, здоровий спосіб життя;
- формування позитивної мотивації до навчання і праці, творчого ставлення до своїх обов'язків;
- гармонійний розвиток спортсменів-олімпійців з урахуванням індивідуальних можливостей і вимог школи;
- підвищення ролі олімпійського виховання в повсякденному житті.

Для досягнення мети і завдань олімпійського виховання реалізуються покладені на нього функції. До *основних функцій* олімпійського виховання відносяться наступні:

статусна — розуміння і прийняття керівниками освіти і спорту, педагогами і спортсменами-олімпійцями соціальної ролі олімпійського руху, як ефективного засобу виховання молоді;

формуюча — вплив ідей олімпізму на розвиток педагогів, членів колективів освітніх установ, а також реалізація їх творчого потенціалу в процесі олімпійського виховання;

інформаційна — вплив олімпійського виховання на ріст педагогічної майстерності педагогів, а також розвиток соціально-значущих зв'язків у колективах освітніх установ;

мотиваційна — створення умов, що спонукають суб'єктів процесу олімпійського виховання до ефективного виконання своїх обов'язків і функцій;

профілактична — прогнозування, попередження і ліквідація небажаних проявів поведінки, негативних якостей і рис характеру дітей і підлітків у процесі олімпійського виховання.

Усі складові частини виховання відбивають змістовну сторону процесу, побудованого на основі гуманістичних ідей, хартії Міжнародного олімпійського комітету, багатоговікової практики олімпійського руху. Комплексність виховання дозволяє формувати олімпійця як цілісний феномен, у якому гармонійно розвиваються й удосконалюються всі його характеристики — індивід, особистість, суб'єкт олімпійського руху, індивідуальність (рис. 2).

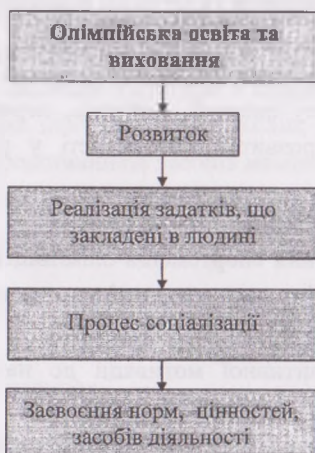

Рис. 2. Механізм дії олімпійської освіти і виховання на людину та суспільство

В освітньому плані педагогічна діяльність спрямована на формування і удосконалення знань про (рис. 3):

- 1) олімпійські ігри й олімпійський рух, їхню історію, цілі, задачі та основні ідеали і цінності олімпізму;
- 2) спорт, його різновиди, засоби і методи спортивної підготовки, що забезпечують високі досягнення в спорті;
- 3) гуманістичний, соціально-культурний потенціал спорту, його роль у здоровому способі життя людини;
- 4) концепцію, ідеали і цінності щодо стосунків між людьми.

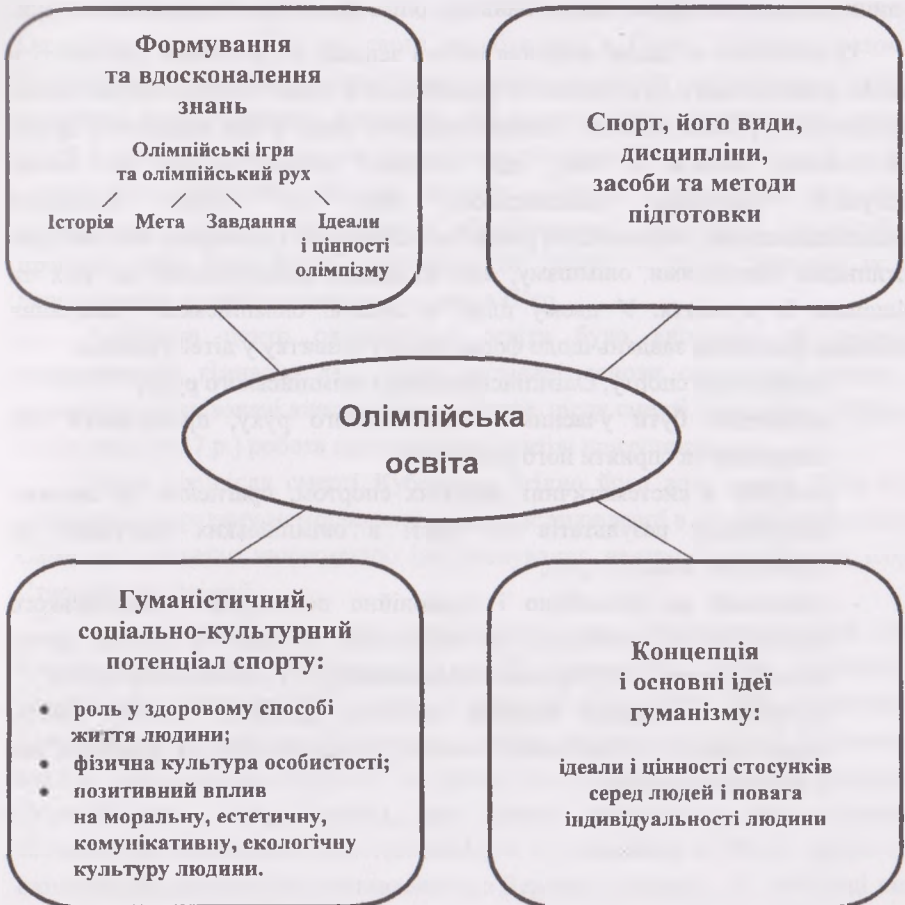

Рис. 3. Складові олімпійської освіти

У трактуванні освітніх завдань педагогічної діяльності в рамках олімпійського руху є деякі проблеми. Перша з них визначається дуже широким тлумаченням цих завдань, а саме: до них відносять практично всі завдання, що так чи інакше пов'язані з спортом, спортивним тренуванням, з фізичною культурою, фізичним вихованням, збереженням і зміцненням здоров'я людини тощо. При такому трактуванні олімпійська освіта втрачає свою специфіку, збігається з завданнями фізичного виховання, спортивного тренування тощо. Інша проблема виявляється в занадто вузькому тлумаченні завдань, у зведенні їх лише до завдання формування знань про олімпійські ігри й олімпійський рух.

Помилковим є також зведення мети і завдань педагогічної діяльності в рамках олімпійського руху лише до формування в дітей і молоді певних знань. Інформаційна робота повинна займати важливе місце в цій діяльності, проте, найголовніше полягає в тому, щоб створити реальні умови, що мають спонукати учасників олімпійського руху не тільки визнавати самовдосконалення, гармонійний розвиток особистості і принципи «чесної гри» важливими цінностями олімпізму, але й дійсно орієнтуватися на них та втілювати їх в життя. У цьому плані в системі олімпійського виховання необхідна реалізація завдань щодо формування і розвитку у дітей і молоді:

- інтересу до спорту, Олімпійських ігор і олімпійського руху;
- прагнення бути учасником олімпійського руху, пропагувати ідеї олімпізму та сприяти його розвитку;
- потреби в систематичних заняттях спортом, прагнення до високих спортивних результатів та участі в олімпійських змаганнях на принципах «чесної гри»;
- орієнтації на різнобічно і гармонійно розвинутого олімпійського атлета, (*homo olympicus*), що обирається як ідеал та повною мірою відповідає девізу Кубертена: «Піднесений дух у розвинутому тілі!»;
- потреби в активних заняттях спортом, здорового способу життя, гармонійного і різнобічного розвитку, удосконалення як фізичних, так і духовних якостей.

II. МІЖНАРОДНА ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ ТА ОЛІМПІЙСЬКИЙ МУЗЕЙ

2.1. Історія створення Міжнародної олімпійської академії

Ідея створення навчального центру на території Стародавньої Олімпії належить представнику НОК Греції, завідувачому кафедри фізичного виховання Університету в м. Афінах, професору Іоанісу Хрисафісу, яку він офіційно висловив на Олімпійському конгресі, що проходив у 1926 році. Через рік, у 1927 році П'єр де Кубертен був запрошений в Олімпію урядом Греції на відкриття меморіальної стелли, установленої на честь відродження Олімпійських ігор. Під час свого перебування в Греції Кубертен разом із Хрисафісом обговорювали проблему створення центру олімпійської освіти і тенденцій його розвитку. Кубертен був переконаний, що реалізація освітніх цілей є одним з основних завдань сучасного олімпійського руху. «Я не маю можливості завершити усе, що задумав. Проте, я вірю, що саме центр олімпійської освіти буде сприяти збереженню і подальшій реалізації на практиці моїх ідей більш, ніж будь-хто інший, а також збереже їх від перекинутих шляхів розвитку», — писав П'єр.

Заснувати центр олімпійської освіти було вирішено на території стародавнього гімнасія, де і були закладені основи спортивної освіти та зароджені організовані класичні ігри. Проте, після смерті Хрисафіса (1930 р.) і Кубертена (1937 р.) робота по створенню центру призупинилася.

Через рік після смерті Кубертена, згідно його волі, серце П'єра було поміщене у середину меморіальної стелли, встановленої в Стародавній Олімпії. Саме це і сприяло виникненню ідеї заснування центру Олімпійських ігор у Стародавній Олімпії.

Реалізацію ідеї з розвитку олімпійського руху і освіти продовжили Іоаніс Кедеас, вихованець Національного клубу гімнастики, учень Хрисафіса і Генеральний секретар НОК Греції, а також професор Карл Дієм (Німеччина), близький друг і соратник Кубертена з питань впровадження ідей Олімпізму в життя. Дієм і Кедеас не тільки об'єднали свої зусилля в роботі по створенню Олімпійського центру освіти, але також реалізували ідею церемонії запалювання олімпійського вогню на Іграх XI Олімпіади (1936 р.), згідно якої олімпійський вогонь був доставлений до Берліну з Олімпії. У 1938 році ними був підготовлений і поданий НОК Греції проект створення Міжнародної олімпійської академії (МОА).

У цьому ж році проект був схвалений НОК Греції і положення про створення і функціонування МОА було внесено до Статуту Комітету, як одна з основних цілей діяльності останнього. Вже на 38-й сесії МОК у Каїрі його члени були проінформовані НОК Греції про прийняте рішення з заснування Олімпійської академії в Греції. Через рік, на 39-й сесії МОК у Лондоні, було прийняте рішення про заснування даного центру, як основи реалізації олімпійських ідеалів за допомогою освіти. Проте, початок другої світової війни не дозволив здійснити дані наміри. Наступні роки показали, що незважаючи на всі складності Кецеас і Діем не відмовилися від своїх ідей. І вже в червні 1947 року на 41-й сесії МОК у Стокгольмі вони представили детальну програму по створенню Академії. Після вивчення запропонованого документу МОК у квітні 1949 року на 44-й сесії в Римі одногослосно прийняв рішення по заснуванню МОА під егідою МОК, а всю організаційну роботу доручив НОК Греції. Урочисте відкриття МОА відбулося 14 червня 1961 року на першій сесії Академії та приурочено до відкриття відновленого стародавнього стадіону в Олімпії. Проведення першої сесії МОА очолили К. Палеологос, завідувач кафедри фізичного виховання Університету м. Афіни і німецький професор К. Лоц. Згодом професор К. Палеологос за великий внесок у розвиток Академії був визнаний гідним звання почесного президента МОА. За розробку програми діяльності Академії на три десятиліття К. Палеологос разом з О. Сзімікзеком, деканом МОА 1962—1982 рр., були нагороджені золотою медаллю Академії. Багато для розвитку МОА, і перш за все наукових досліджень, зробив Н. Ніссіотіс, президент Академії 1976—1986 рр., професор філософії релігії.

У період з 1961 по 1969 рр. робота МОА обмежувалася проведенням щорічних сесій, а також Міжнародних сесій для молодих представників НОК. Починаючи з 1970 року, обсяг роботи МОА і її роль у системі олімпійської освіти істотно розширилися. Сьогодні МОА щорічно проводить більш 40 важливих заходів у Стародавній Олімпії.

З роками удосконалюється і матеріально-технічна база Академії. Так, якщо в 1966 році сесії МОА проводилися під відкритим небом, а їхні учасники жили в наметах, то вже в 1967 році було побудовано першу будівлю Академії. У наступні роки на території МОА з'явилися нові спортивні споруди та інші будівлі, а в 1994 році було завершено новий конференц-центр, що відповідає всім вимогам сучасності.

За великий внесок у реалізацію гуманістичних ідей Олімпізму, розвиток олімпійського руху МОА була визнана гідною нагороди Бонакоса в 1961 і 1970 рр., а також нагороджена Олімпійським кубком у 1981 році.

Таблиця 1

**Хронологія створення і розвитку
Міжнародної олімпійської академії**

<i>Роки</i>	<i>Події</i>
1938	<ul style="list-style-type: none"> • І. Кецеас, К. Дієм розробили проект створення МОА; • проект створення МОА прийнятий НОК Греції; • НОК Греції проінформував членів МОК на 38-й сесії МОК у Каїрі про рішення щодо заснування Олімпійської Академії
1939	<ul style="list-style-type: none"> • Прийняте рішення щодо створення МОА на 39-й сесії МОК у Лондоні
1947	<ul style="list-style-type: none"> • І. Кецеас, К. Дієм представили детальну програму по створенню Академії на 41-й сесії МОК у Стокгольмі
1949	<ul style="list-style-type: none"> • МОК на 44-й сесії в Римі одногосно прийняв рішення щодо заснування МОА під егідою МОК
1961	<ul style="list-style-type: none"> • офіційне відкриття МОА; • перша щорічна Міжнародна сесія для молодих представників НОК; • МОА була визнана гідною нагороди Бонакоса
1967	<ul style="list-style-type: none"> • побудована перша будівля Академії; • МОК створив спеціальні комісії для регулювання відносин між МОА і МОК, Олімпійською солідарністю, та олімпійським рухом взагалі
1970	<ul style="list-style-type: none"> • МОА одержала другу нагороду Бонакоса; • збільшення обсягів роботи МОА і її ролі в системі олімпійської освіти; • проведення сесій МОА, присвячених всім аспектам олімпійського руху
1981	<ul style="list-style-type: none"> • МОА нагороджена Олімпійським Кубком, заснованим П'єром де Кубертеном
1994	<ul style="list-style-type: none"> • на території МОА в Стародавній Олімпії побудовані нові конференц-центр, бібліотека і будівля адміністрації
1996	<ul style="list-style-type: none"> • проведення урочистих заходів, присвячених 100-річчю сучасного олімпійського руху
2001	<ul style="list-style-type: none"> • проведення сесій МОА, присвячених актуальним проблемам олімпійського руху та обранню восьмого президента МОК Жака Рогге

2.2. Організаційна структура і функції Міжнародної олімпійської академії

Міжнародна олімпійська академія (МОА) — мультикультурний міжгалузевий центр, діяльність якого спрямована на вивчення, розвиток і реалізацію ідей олімпізму.

У своєму виступі з нагоди 25-річчя Академії в 1986 р. сьомий президент МОК Хуан Антоніо Самаранч охарактеризував МОА як «символ єдності і дружби серед людей і континентів, ланку, що з'єднує минуле з дійсністю, традицію із сучасністю, Стародавню Грецію з ХХ сторіччям».

Основна мета діяльності МОА, закріплена в п. 2 Статуту, полягає в створенні міжнародного культурного центру для збереження і поширення олімпійського духу, вивчення і реалізації суспільних і виховних принципів Ігор, наукової консолідації навколо олімпійської ідеї відповідно до принципів, висунутих стародавніми греками, і відродження сучасного олімпійського руху з ініціативи барона де Кубертена.

Для досягнення поставленої мети МОА у своїй діяльності реалізує наступні завдання:

- функціонувати як міжнародний академічний центр олімпійської освіти і досліджень;
- діяти як міжнародний форум вільного вираження й обміну ідеями серед членів олімпійської сім'ї, вчених, спортсменів, спортивних керівників, педагогів, людей мистецтва, а також молоді світу;
- об'єднувати людей усього світу в дусі дружби і співробітництва;
- застосовувати отримані знання і досвід у реалізації ідей олімпізму в різних країнах світу;
- зберігати і поширювати ідеї і принципи олімпійського руху у світі;
- співробітничати і підтримувати національні олімпійські академії та інші інститути, основою діяльності яких є олімпійська освіта;
- проводити подальші дослідження в області олімпізму, а також сприяти збільшенню ролі останнього в розвитку сучасного суспільства.

Керівництво МОА здійснює виконавчий комітет, який очолює президент. Члени виконкому МОА обираються НОК Греції на чотириохрічний період. До складу виконкому входять:

- президент (пан Н. Філаретос);
- перший віце-президент (пан Дж. Моїссідіс);
- другий віце-президент (пан С. Занніас);
- почесний довічний президент (пан Х.А. Самаранч);

- почесний віце-президент (пан Н. Іалойріс);
- декан (пан К. Георгіадіс);
- член МОК у Греції, президент НОК Греції (пан Х. Ніколау);
- Генеральний секретар НОК Греції (пан Д. Діатессопулос);
- член НОК Греції (пан Дж. Іеролімбос);
- президент Асоціації спортивних журналістів Греції (пан І. Теодоракопулос);
- член виконкому (пан Є. Кіріазіс);
- консультант по культурі (пан П. Гравалос).

Відповідно до Статуту МОА до складу виконкому можуть входити члени МОК у Греції, не більш чотирьох членів НОК Греції, а також максимум три представники, які приймають активну участь у розвитку олімпійського руху.

Діяльність МОА контролюється НОК Греції, а також здійснюється під егідою МОК. Для взаємозв'язку і взаємодії МОА з МОК, Олімпійською солідарністю та олімпійським рухом взагалі в 1967 році МОК була створена спеціальна комісія, що одержала назву «комісія МОК по Міжнародній олімпійській академії й олімпійській освіті». Члени комісії обираються Генеральною асамблеєю МОК. Починаючи з 1980 року до складу комісії входять: один представник від національних олімпійських комітетів, один — від міжнародних спортивних федерацій, а також один — від комісії МОК. Сесії МОА проходять під головуванням президента і декана академії.

В основі діяльності міжнародної олімпійської академії лежить реалізація наступних освітніх програм:

- Міжнародної сесії молодих представників;
- Міжнародного семінару післядипломної олімпійської освіти;
- об'єднаної Міжнародної сесії президентів національних олімпійських академій, членів і представників національних олімпійських комітетів і міжнародних федерацій;
- об'єднаної Міжнародної сесії педагогів і представників вищих навчальних закладів і інших інститутів з фізичного виховання;
- спеціальних сесій для представників установ і організацій, діяльність яких пов'язана з олімпійським рухом: національні олімпійські комітети, національні олімпійські академії, міжнародні спортивні федерації, товариства спортивної медицини, асоціації тренерів, суддів і спортивних керівників;
- спеціальних сесій для інститутів, які мають непряме відношення до олімпізму, проте націлені на поширення олімпійських ідей;

- освітніх програм для навчальних закладів різного рівня (університетів, коледжів, шкіл, спортивних клубів);
- візитів спеціалістів, дослідження яких присвячені розвитку олімпійського руху;
- конференцій із спортивної науки.

Офіційними мовами в МОА є: англійська, французька і грецька. Для участі в різноманітних освітніх програмах Академії представники, які прибули, повинні вільно володіти однією з офіційних мов.

Всі сесії МОА проводяться на території Стародавньої Олімпії, а їхні учасники розміщуються в готелях Академії.

Міжнародна олімпійська академія проводить активну роботу по створенню національних олімпійських академій у країнах-членах МОК і налагодженню тісних зв'язків із цими академіями. В даний час діє вже біля 60 національних академій.

МОА координує діяльність національних олімпійських академій (НОА) за допомогою реалізації національних програм олімпійської освіти. Олімпійські програми спрямовані на стимулювання молоді до вивчення іноземних мов і культурних традицій інших націй, а також привертання уваги громадськості до світових проблем екології, економіки, здоров'я й освіти. Зазначені програми також сприяють притягненню молоді до занять спортом і роблять позитивний вплив на функціонування і розвиток системи освіти в різних країнах.

Для реалізації олімпійських програм освіти національні олімпійські академії співробітничують із різноманітними організаціями: МОА, національними федераціями з видів спорту, навчальними закладами всіх рівнів, місцевими органами влади, а також з організаційним комітетом Олімпійських ігор, у випадку проведення їх у країні. Саме практична реалізація ідей олімпійської освіти, а не тільки її теоретична спрямованість, є основною метою діяльності НОА.

Міжнародна олімпійська академія розміщується в чудовому приміщенні площею в декілька сотень ярдів*, розташованому в Стародавній Олімпії. Територія МОА складає більше ніж 225 акрів** гарної зеленої пагористої сільської місцевості, на якій розташовані всі необхідні, але дуже елегантні споруди Академії. Одноповерхові будинки для гостей можуть розмістити 250 відвідувачів в одномісцевих, двомісцевих номерах і кімнатах на 4—8 персон. Тут також розташований ресторан, адміністративний будинок і лекційний зал,

* 1 ярд ~ 91 см;

**1 акр ~ 0,4 га

що вміщає 200 осіб, а його технічне устаткування забезпечує синхронний переклад на чотири іноземні мови. Новий конференц-центр, побудований у 1994 році, представляє собою триповерховий будинок загальною площею 1 тис. 800 кв. м, оснащений сучасним устаткуванням. У будинку конференц-центру розташовані:

- амфітеатр на 450 персон, із синхронним перекладом на вісім мов світу, а також повним аудіо - та відеооснащенням;
- дві зали засідань на 50 осіб, із синхронним перекладом на чотири мови світу;
- адміністративне крило;
- бібліотека/читальний зал, площею 350 кв. м;
- кафетерій і фойє;
- допоміжні приміщення.

Спортивні заходи є основною складовою частиною сесій МОА і проводяться на спортивних спорудах Академії, серед яких:

- футбольне поле;
- плавальний басейн (25 м);
- бігова доріжка (250 м);
- 2 баскетбольні площадки;
- 2 волейбольні площадки;
- 2 тенісних корти.

На території МОА працює бібліотека, послугами якої відвідувачі можуть безкоштовно користуватися щодня з травня по вересень місяць із 8.30 ранку до 20.00 вечора. Також є комп'ютерна версія бібліотеки, яка вміщує:

- зібрання: книг (15 тис. видань); часописів (250 найменувань); відеозаписів (325); фільмів (110); аудіокасет (біля 100); комп'ютерних дисків (25); фотографій (біля 1000); олімпійських факелів (біля 20);
- спеціальні зібрання: бібліотеку Іоанніса Кецеаса; тези і дисертації з спорту; офіційні повідомлення з Олімпійських ігор, спортивних протоколів, емблеми, а також список і пропозиції міст - кандидатів на проведення Олімпійських ігор.

2.3. Олімпійський музей: історія, структура, функції

Ідея створення олімпійського музею, відповідно до документів, що зберігаються в архівах МОК, належить П'єру де Кубертену. Проте, реалізувати її вдалося сьомому президенту МОК Хуану Антоніо Самаранчу тільки в 1993 році в Лозанні.

Будівництво музею, повний бюджет якого склав 118 млн. 120 тис. швейцарських франків, почалося 9 грудня 1988 року. Реалізація проекту стала можлива завдяки допомозі спонсорів, які профінансували 84 % зазначеної суми. Їхні імена висічені в музеї на стіні спонсорів, що складається з 103 гранітних плит. Це понад 50 великих корпорацій, різних організацій, фірм і приватних пожертвувань, серед яких: «Адідас», «Асікс», «Кока-кола», «Даймлер Крайслер», «Хітачі», «Ай-Бі-Сі», «Кодак», «Міцубісі», «Мізуно», «Самсунг», «Сейко», «Тошиба», «Тойота», організаційні комітети Олімпійських ігор «Альбервіль-92», «Барселона-92», «Калгарі-88», «Сеул-88», Хуан Антоніо Самаранч та інші. 16 % фінансових коштів забезпечив МОК.

Загальна площа олімпійського музею складає 23 тис. кв. м, на якій розташовані олімпійський парк і будинок музею. Олімпійський музей побудований із білого мармуру. Будинок займає площу 11 тис. кв. м, а два поверхи з п'ятох знаходяться під землею. Оригінальний проект став результатом партнерства двох різноманітних культур, авторами якого є Педро Рамірес Васкес, член НОК (Мексика) і Жан-П'єр Кахен (Швейцарія).

У музеї є постійні і тимчасові експозиції, під які відведено три поверхи музею загальною площею 4 380 кв. м.

Урочисте відкриття Олімпійського музею відбулося 23 червня 1993 року на честь 100-річчя сучасного олімпійського руху.

Олімпійський музей являє собою центр, у якому зібрана унікальна інформація, що дозволяє одержати повне уявлення про історію олімпійського руху, його сучасний стан, перспективи розвитку і його роль в розвитку суспільства.

У музеї знаходяться аудіо-, фото-, кіно- і відеоархів, зберігається повна колекція автографів олімпійських медалістів, колекція факелів для олімпійського вогню, починаючи з Ігор 1936 року, є унікальні колекції монет, марок, олімпійських медалей, прапорів і іншої символіки. Значне місце в музеї займають предмети образотворчого мистецтва: картини, скульптури,

фотографії, магнітні диски, платівки, відеокасети, одяг, спортінвентар, документи і т.д.

Місія Олімпійського музею полягає у створенні у його відвідувачів комплексного уявлення про олімпійський рух і сприйняття олімпізму не тільки як спортивного змагання, а як життєвої філософії, що має глибокі історичні корені.

Олімпійський музей є прекрасним місцем зустрічі людей, зацікавлених у розвитку спорту, олімпійського руху, а також місцем проведення міжнародних конференцій, симпозіумів, концертів і інших масових заходів.

За час функціонування музею, починаючи з 1993 року і по 2001 рік, кількість відвідувачів склала 1 млн. 657 тис. 973 особи. Гістьми музею є відвідувачі всіх регіонів світу (рис. 4). Проте, найбільшою популярністю музей користується у Швейцарії й інших країнах Європи.

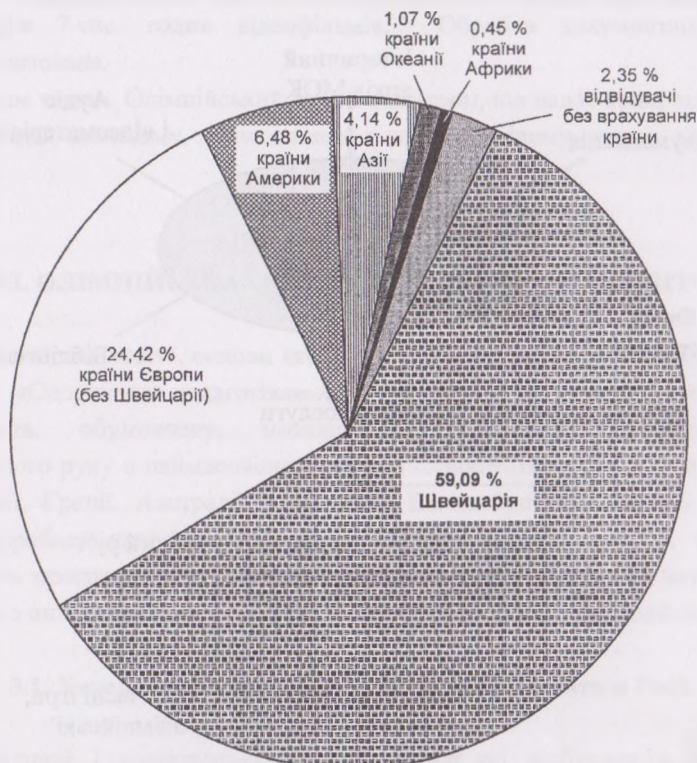

Рис. 4. Співвідношення відвідувачів Олімпійського музею по різних регіонах світу (за даними 2001 року)

Музей приймає своїх відвідувачів цілий рік. Організовані тури проводяться різними мовами за спеціальними програмами, серед яких:

- індивідуальні;
- групові;
- для школярів і студентів;
- для людей з особливими потребами.

Олімпійський музей також має свій Інтернет-сайт, на якому всі бажаючі можуть ознайомитися з інформацією про унікальний Центр олімпізму.

На першому поверсі будинку Музею знаходиться Центр олімпійської освіти і досліджень, створений МОК (рис. 5). Основною метою Центру є вивчення історії, особливостей функціонування і перспектив розвитку олімпійського руху і Олімпійських ігор; проведення подальших досліджень у даній галузі і їх координація, а також поширення інформації про олімпізм шляхом різноманітних освітніх програм і публікації наявних даних.

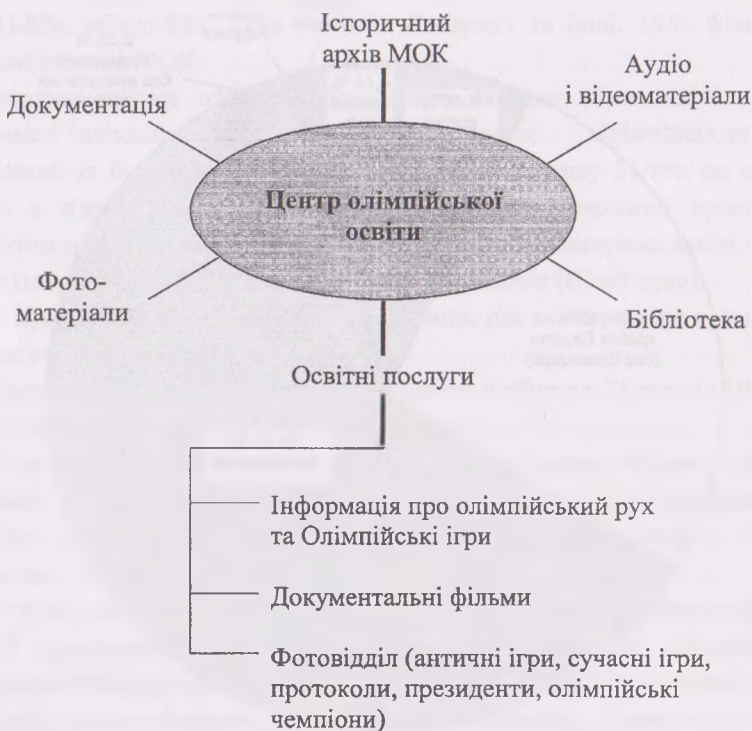

Рис. 5. Структура центру олімпійської освіти

В Центрі розміщені публічна бібліотека, відділ архівів і публікацій, відділи аудіовізуальних і фотодокументів. У бібліотеці міститься більше ніж 17 тис. книг, 250 періодичних видань, що присвячені олімпійському руху, МОК, Олімпійським іграм і їхнім програмам, а також соціальним, науковим, правовим, медичним, артистичним і іншим аспектам спорту. У зібранні також є унікальні роботи П'єра де Кубертена.

Каталог бібліотеки комп'ютеризований, що не тільки допомагає в роботі відвідувачам музею, але і дозволяє ознайомитися з олімпійським зібранням бібліотеки 2 млн. користувачів більше ніж 100 університетів, окружних і спеціальних бібліотек Швейцарії для франкомовного населення, а також доступно користувачам Інтернет.

Історична секція архіву олімпійського руху містить унікальні архіви МОК, включаючи тисячі документів, кореспонденцію Кубертена і інших президентів МОК, більше ніж 200 тис. фотографій, сотні архівних фільмів, більше ніж 7 тис. годин відеофільмів. Обробка документації цілком комп'ютеризована.

Таким чином, Олімпійський музей є центром, що надає конкретної форми реалізації ідей олімпізму, як поєднання в єдиному цілому спорту, мистецтва і культури.

ІІІ. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Олімпійська освіта, основи якої були закладені ще П'єром де Кубертеном у роботі «Спортивна педагогіка» (1919 р.), набуває сьогодні все більшу актуальність, обумовлену, насамперед, перетворенням міжнародного олімпійського руху в наймасовіше явище сучасності. В деяких країнах світу, а саме: Росії, Греції, Австралії, Німеччині, Великобританії, Канаді, США та інших, розроблені програми олімпійської освіти для дітей і молоді. Основною метою цих програм є притягнення дітей і молоді до фізичної активності в поєднанні з вихованням і освітою за допомогою гуманістичних ідей олімпізму.

3.1. Характеристика системи олімпійської освіти в Росії

Політичні і соціально-економічні зміни, які відбулися в Російській Федерації, обумовили необхідність застосування нових підходів до формування системи олімпійської освіти. Прийняття у 1992 році Закону «Про освіту»

спричинило створення сприятливих умов функціонування системи олімпійської освіти, основним завданням якої є залучення дітей і учнівської молоді (школярів) до загальнонародських ідеалів і цінностей на основі гармонійного поєднання спорту, культури та освіти. Внаслідок цього в структурі Олімпійського комітету Росії (ОКР) створено спеціальний підрозділ — Управління олімпійської освіти.

Характерною відмінністю системи російської олімпійської освіти є громадсько-державна модель, що базується на тісній взаємодії громадських об'єднань — Олімпійського комітету Росії, регіональних олімпійських академій і органів державного управління освітою, фізичною культурою і спортом.

Основними положеннями програми олімпійської освіти є:

1. Створення адміністративної і нормативно-правової бази системи олімпійської освіти, що спрямована на інтеграцію в систему шкільної освіти.

Починаючи з 1996 року, олімпійська тематика включена до програми фізичного виховання учнів 1—11 класів — розділ «Основи знань», 8 клас. В 9 і 11 класах учні складають іспити з фізкультури за екзаменаційними білетами, які включають питання з олімпійського руху.

2. Створення навчально-методичної бази олімпійських уроків, а саме: два альбомних видання навчального посібника для школярів «Твій олімпійський підручник»; методичні рекомендації для учнів «Основи олімпійського руху. 8 клас»; посібник «Запрошені в олімпійський світ» (Олімпійський урок).

3. Формування системи науково-методичного забезпечення олімпійської освіти.

Організаційну основу системи складають Всеросійська науково-практична конференція «Олімпійський рух і соціальні процеси» та Олімпійська наукова сесія молодих вчених і студентів Росії «Олімпізм, олімпійський рух, Олімпійські ігри»; регіональні і вузівські конференції та сесії з олімпійської тематики.

4. Застосування комплексу з стимулювання і заохочення роботи з олімпійської освіти, в основі якого лежить конкурсна система.

Кращі знавці олімпізму нагороджуються ОКР відвідуванням батьківщини Олімпійських ігор — Олімпії. Для студентів і аспірантів установлені премії.

5. Створення системи вивчення міжнародного досвіду в області олімпійської освіти.

Олімпійський комітет Росії щорічно направляє своїх представників у Міжнародну олімпійську академію для участі в Міжнародних сесіях. Кращі

загальноосвітні школи приймають участь в програмі Австралійського олімпійського комітету «Мережа Дружби», метою якої є залучення учнів шкіл усіх континентів до оволодіння духовно-моральними цінностями олімпізму.

Поширення ідеалів і цінностей олімпізму в процесі освіти дітей і молоді, припускає розробку наукових і науково-методичних матеріалів, попередню підготовку спеціалістів. Внаслідок цього у спеціалізованих вищих навчальних закладах створено відповідні кафедри, а в навчальні програми введено дисципліну «Олімпійський спорт».

Студентам надається можливість вибору теми рефератів, курсових і кваліфікаційних робіт, яка пов'язана з розвитком обраного виду спорту в системі олімпійського руху. Олімпійська освіта включена до програми педагогічної практики, яка передбачає проведення бесід з учнями з олімпійської тематики, організацію фізкультурних і спортивних заходів з використанням ідей і символів олімпізму, проведення вікторин, конкурсів з навчання олімпійського руху, оформлення шкільного олімпійського стенду.

Таким чином, на сучасному етапі у вузах з фізичної культури і спорту формується система олімпійської освіти, метою якої є підготовка кваліфікованих спеціалістів для роботи з населенням, і насамперед, із учнівською молоддю.

3.2. Особливості олімпійської освіти в Греції

Основною метою програми олімпійської освіти в Греції є ознайомлення молоді з Олімпійськими іграми, їхньою історією, сучасними аспектами міжнародного олімпійського руху, підготовкою до проведення XXVIII Олімпійських ігор в Афінах у 2004 році.

Олімпійська освіта здійснюється на основі комплексної програми, що охоплює різні вікові групи школярів і підготовку інструкторів (викладачів) із числа студентів.

Заняття проводяться в початкових і середніх школах. У рамках одногодинних занять, що відбуваються щотижня, передбачено вивчення історії, принципів, основних завдань і спрямованості сучасного олімпійського руху. Крім того, передбачені освітні програми післядипломної підготовки спортсменів по управлінню в галузі спорту і спортивному маркетингу; підготовка і видання спеціалізованих часописів для студентів і викладачів; освітні програми для телебачення; інформаційні тематичні програми;

спеціальні програми з Параолімпійських ігор; тематичні виставки малюнків і картин, музичних творів, присвячених олімпізму тощо.

В рамках програми олімпійської освіти та в процесі підготовки Олімпійських ігор 2004 року в Афінах групою вчених і спеціалістів із різних країн була випущена серія спеціальної літератури і відеозаписів з олімпійської освіти для дітей і молоді. В серії образно і доступно, на прикладі малюнків, картин, ігор, стислих цікавих історичних фактів і легенд показані роль, місце і значення олімпійського руху в житті суспільства.

Особливе місце займають олімпійські підручники для різних вікових груп дітей і молоді:

1. Олімпійський підручник для віку 6—9 років включає наступні розділи:
 - старогрецькі міфи про Олімпійські ігри;
 - П'єр де Кубертен і концепція олімпізму;
 - відмінності проведення літніх і зимових Олімпійських ігор, індивідуальних і командних спортивних змагань тощо.

Для дітей даної групи передбачено уроки з малювання за олімпійською тематикою, а саме: олімпійський вінок, вогонь, прапор, та з вивчення правил у деяких олімпійських видах спорту.

2. Олімпійський підручник для віку 10—12 років — це ілюстрований буклет загальним обсягом 62 сторінки, що складається із двох частин.

В першій частині відображена історія розвитку Олімпійських ігор Стародавньої Греції, подана характеристика особливостей проведення олімпійських змагань, нагород і призів олімпійських чемпіонів, а також організації інших змагань, а саме: Немейських, Піфійських та Істмійських ігор.

Друга частина присвячена сучасним Олімпійським іграм та включає наступні розділи:

- основоположники і ініціатори відродження Олімпійських ігор: барон П'єр де Кубертен і перший президент МОК Деметріус Вікелас;
- перші Олімпійські ігри сучасності 1896 року в Афінах та хронологія проведення літніх Олімпійських ігор;
- зимові Олімпійські ігри;
- атрибути і символи Олімпійських ігор: олімпійський гімн, олімпійська клятва, олімпійський девіз та інші;
- Параолімпійські ігри.

3. Навчальний посібник для дітей 13—16 років — це міні-енциклопедія, загальним обсягом 150 сторінок, в якій викладено фундаментальні принципи, історію розвитку і особливості функціонування олімпійського руху, програму

Олімпійських ігор та правила змагань в олімпійських видах спорту. Посібник проілюстрований великою кількістю фотографій та відеозаписом, що демонструє змагання в усіх олімпійських видах спорту за участю провідних спортсменів світу.

Навчальний посібник включає наступні розділи:

- історична спадщина Олімпійських ігор Стародавньої Греції;
- взаємозв'язок античних Олімпійських ігор із сучасним олімпійським рухом;
- освітній, виховний і спортивний напрями олімпійського спорту;
- Олімпійські ігри — сфера мирного співробітництва, дружби та міжнародних культурних зв'язків;
- Параолімпійські ігри як символ прояву «сили волі» людей із особливими потребами;
- Олімпійські ігри 2004 року в Афінах — проблеми і перспективи.

IV. ЦЕНТР ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

4.1. Загальна характеристика центру в Україні

Сучасний олімпійський спорт вирішує гуманістичні завдання, серед яких: освітні та наукові. Про ефективність їх вирішення можна судити, з одного боку, за увагою, яка приділяється цим питанням на найбільших міжнародних конгресах і конференціях, з іншого — за безпрецедентним ростом популярності сучасного олімпійського спорту практично у всіх регіонах світу.

Міжнародний олімпійський комітет (МОК) через відповідні відділи та комісії керує міжнародною системою олімпійської освіти та досліджень. На національному рівні робота в цьому напрямку здійснюється створеними в різних країнах світу спеціальними центрами. Одним із найбільш значних світових центрів є український центр у Києві, що співпрацює з подібними відомими структурами з Іспанії (Мадрид, Барселона), Угорщини (Будапешт), Румунії (Бухарест), Росії (Москва), Польщі (Варшава), США (Колорадо-Спрінгс, Лос-Анджелес), КНР (Пекін, Ухань), Великобританії (Лондон), Франції (Париж), Німеччини (Лейпциг, Кельн), Канади (Торонто). В структуру українського центру олімпійської освіти та досліджень входить кафедра олімпійського та професійного спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ), видавництво «Олімпійська література», редакція часопису «Наука в олімпійському спорті», Державний

науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту (ДНДФКС), Школа вищої спортивної майстерності (ШВСМ), музей олімпійської слави та бібліотека НУФВСУ. Суттєва роль у створенні національного Центру та однієї з його головних ланок — кафедри олімпійського та професійного спорту Університету належить ректору НУФВСУ академіку В.М. Платонову. За видатні заслуги в галузі фізичної культури та спорту В.М. Платонов у 1999 році удостоєний Державної премії України, а у 2001 році — нагороджений МОК олімпійським орденом.

Діяльність центру здійснюється в тісній взаємодії з різними структурними підрозділами, що зацікавлені в розвитку системи освіти та наукових досліджень в зазначеній галузі. Робота тут ведеться на трьох рівнях: університетському, національному та міжнародному. На університетському рівні: співробітництво зі спортивними та теоретичними кафедрами, аспірантурою, докторантурою, факультетами денної та заочної форм навчання, відділом теорії та методики підготовки спортсменів вищого класу Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту України та інше. На національному рівні — зв'язки з Національною олімпійською академією України, Українською академією наук національного прогресу, теоретичними та спеціальними кафедрами вищих навчальних закладів України (в Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Луцьку, Львові та інших містах). На міжнародному рівні — співробітництво з відділом наукових досліджень Міжнародного олімпійського комітету, Олімпійським музеєм в Лозанні, Міжнародною олімпійською академією, а також різними закордонними центрами, створеними на базі вищих навчальних закладів, одним із напрямків діяльності яких є удосконалення системи олімпійської освіти шляхом розвитку наукових досліджень в галузі олімпійського спорту, а саме: Національним інститутом фізичного виховання (Барселона, Іспанія), Академією фізичного виховання (Варшава, Польща), Академією фізичного виховання (Москва, Росія), Академією фізичного виховання і спорту (Пекін, Китайська Народна Республіка), Центром П'єра де Кубертена (Париж, Франція), Інститутом фізичної культури (Ухань, Китайська Народна Республіка) та іншими.

Український центр олімпійської освіти та досліджень тісно співпрацює з Олімпійською академією України (ОАУ). Робота в ОАУ виконується за наступними напрямками:

- олімпійська освіта в вищих навчальних закладах;
- олімпійська освіта в середніх і дошкільних навчальних закладах;
- видавнича діяльність;

- рух «спорт для всіх»;
- участь у міжнародних заходах;
- ветеранський рух;
- олімпійський рух в Україні;
- співробітництво з засобами масової інформації.

Одним із суттєвих результатів спільної діяльності українського центру олімпійської освіти та досліджень і ОАУ є проведення трьох Міжнародних олімпійських конгресів. Так, 10—15 травня 1993 року в Києві відбувся перший Конгрес «Сучасний олімпійський спорт», 16—19 травня 1997 року — другий Конгрес з такою ж самою назвою та 16—19 травня 2000 року — четвертий Міжнародний науковий конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації». Крім того, за ініціативою кафедри олімпійського та професійного спорту і за участю Олімпійської академії України проведено науково-практичну конференцію, присвячену 10-річчю НОК України (9—10 січня 2001 року), а також підготовлено олімпійські плакати, які були розповсюджені в спортивних та навчальних закладах України.

4.2. Система олімпійської освіти та досліджень в Національному університеті фізичного виховання і спорту України

Кафедра олімпійського та професійного спорту виконує стрижневу роль у системі формування фахівців НУФВСУ на всіх рівнях підготовки: базовому, магістерському, аспірантському та докторантському.

Діяльність кафедри в системі українського центру здійснюється в чотирьох основних напрямках: навчальному, науковому, підвищенні кваліфікації та координаційному.

Навчальний — реалізується у процесі викладання дисциплін: «Олімпійський спорт»; «Загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті»; «Професійний спорт»; «Сучасна система спортивного тренування» та «Організаційні аспекти олімпійського та професійного спорту».

Важливим напрямком роботи кафедри є науковий. Традиційні дослідження проблем спортивного тренування здійснюються паралельно з науковим обґрунтуванням гуманістичних і організаційно-педагогічних аспектів олімпійського та професійного спорту.

Основними шляхами підвищення кваліфікації фахівців є організація заходів, участь викладачів кафедри в різних конгресах, конференціях та семінарах, а також їх робота у мережі Інтернет.

Тісний зв'язок змісту навчальних дисциплін із кваліфікаційними характеристиками професійної придатності майбутніх фахівців дозволяє розглядати координаційний напрямок у числі одного з головних в діяльності кафедри олімпійського та професійного спорту.

Зміна орієнтації фізкультурної освіти та наукових досліджень обумовила необхідність у вдосконаленні науково-методичного забезпечення фахової освіти, підготовки нового покоління підручників, навчальної та наукової літератури.

З цією метою в 1994 році у вузі створено новий підрозділ — видавництво «Олімпійська література», що видало понад 40 книг, а також засновано фаховий періодичний часопис «Наука в олімпійському спорті».

Видавництво «Олімпійська література» за невеликий термін свого існування досягло значних результатів. Основним завданням цього колективу є видання найбільш суттєвих спортивних книг, у яких представлений сучасний та фундаментальний дослідницький матеріал. Для цього, видавництво надає можливість друкувати передові роботи вітчизняним авторам або купує права на видавництво фундаментальних монографій закордонних вчених в галузі фізичної культури і спорту. Зокрема, за останні роки редакція «Олімпійська література» видала книги колективу Університету, а саме: роботи В.М. Платонова «Загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті», «Плавання», В.М. Платонова і С.І. Гуськова «Олімпійський спорт», «Професійний спорт», підручники Д.О. Поліщука «Велосипедний спорт», І.М. Медведєвої «Фігурне катання на ковзанах», В.Г. Олешка «Силові види спорту» та ряду інших авторів. Серед іноземних робіт, найбільшою популярністю користуються книги Р.М. Енока «Основи кінезіології», Дж. Уілмора, Д.А. Костілла «Фізіологія спорту та рухова активність», книги Н. Гордона, «Основи валеології» за редакцією В.П. Петленко та інших авторів.

На протязі восьми років під патронатом МОК видається міжнародний науково-теоретичний часопис «Наука в олімпійському спорті» для фахівців в області спорту — науковців, викладачів вузів, тренерів і спортсменів. В часописі розглядаються питання теорії та методики підготовки спортсменів, медико-біологічні, соціологічні, психологічні, економічні та правові аспекти олімпійського спорту. За найбільш актуальними проблемами у галузі фізичної культури і спорту видаються спеціальні випуски часопису: «Жінка і спорт»,

«Спорт для всіх» тощо. З кожним роком, збільшується не тільки кількість номерів часопису «Наука в олімпійському спорті», але й зростає рівень і географія статей, що видаються.

Головними завданнями видання часопису є:

1) надати фахівцям (тренерам, викладачам навчальних закладів, фахівцям в області організації і керування олімпійським спортом і ін.), спортсменам та студентам вузів, технікумів і училищ фізичного виховання і спорту можливість одержати сучасну інформацію для ефективної професійної діяльності;

2) сприяти міжнародному співробітництву в сфері спортивної науки, розповсюдженню досягнень провідних українських фахівців у світі і в Україні та поширенню досягнень вчених різних країн світу в нашій країні;

3) об'єднати фахівців різного профілю (соціологів, істориків, філософів, педагогів, біологів і ін.) навколо інтересів складної і різноманітної області знань і сфери людської діяльності — сучасного олімпійського спорту.

Робота Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту прямо пов'язана з олімпійськими дослідженнями. Основними компонентами системи забезпечення підготовки спортсменів високої кваліфікації ДНДФКС є: організаційно-керівне, спортивно-педагогічне, медико-біологічне, науково-методичне, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення. Основною метою роботи штатних і позаштатних співробітників ДНДФКС, діяльності комплексних наукових груп є забезпечення процесу підготовки членів національних збірних команд України з різних видів спорту до Олімпійських ігор.

Діяльність НУФВСУ протягом багатьох років тісним чином пов'язана зі спортом вищих досягнень. Саме тому одним з компонентів українського центру олімпійської освіти та досліджень є ШВСМ. У цій структурі функціонує десять відділень з видів спорту, займається до трьохсот спортсменів і працюють біля сорока тренерів. В Університеті створений спортивний факультет для найсильніших спортсменів України. Тут спортсмени можуть отримати вищу освіту, гармонійно поєднати навчання у вузі за спеціальною програмою з тренувальним процесом і участю в змаганнях.

Спортсмени ШВСМ НУФВСУ досягли видатних результатів на міжнародній арені. З 1952 по 2000 рр. студенти та викладачі вузу завоювали 102 золоті, 68 срібних і 80 бронзових олімпійських нагород. На чотирьох Всесвітніх зимових і літніх Універсіадах вихованці вузу вибороли 25 золотих, 16 срібних і 18 бронзових медалей.

Перспективи функціонування ШВСМ обумовлені ефективною реалізацією матеріально-технічного, науково-методичного, медичного, інформаційного, фінансового забезпечення та координаційної роботи. Поставлені перед ШВСМ завдання дозволять підвищити не тільки спортивні досягнення вузу, але й принести славу українському олімпійському спорту.

Іншими складовими центру олімпійської освіти та досліджень України є бібліотека та музей олімпійської слави НУФВСУ.

Бібліотека Університету має сучасні приміщення для роботи студентів і відвідувачів. У бібліотеці зібраний унікальний фонд вітчизняної та іноземної літератури. Її співробітники щомісяця знайомлять відвідувачів з новою літературою, а також представляють перегляд книг у бібліотеці за специфікою роботи кафедр НУФВСУ. У дисертаційному залі дипломники, магістри, аспіранти і докторанти мають можливість познайомитися з роботами, які захищені в спеціалізованій вченій раді НУФВСУ.

У музеї олімпійської слави Університету зібраний матеріал про діяльність вузу за останні сімдесят років, що дозволяє познайомити студентів і гостей НУФВСУ з основними напрямками та результатами його роботи.

V. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

5.1. Передумови розвитку олімпійської освіти в Україні

Сьогодні Україна набуває впевненості на шляху побудови суверенної, незалежної, демократичної правової держави, у якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнані найвищою соціальною цінністю. Зміни, що відбуваються в усьому світі й у нашій країні, маючи істотні соціально-політичні, ідеологічні та економічні проблеми, супроводжуються пошуком нових систем освіти і виховання молоді. Саме тому, в останні роки у різних сферах діяльності людини — педагогіці, науці, ідеології і політиці, зростає інтерес до філософських, соціологічних і культурологічних аспектів теорії і практики олімпійського руху.

Засновник сучасного олімпійського руху П'єр де Кубертен вважав, що спортивні зв'язки в рамках олімпійського руху повинні вдихнути в людство «дух волі мирного змагання і фізичної досконалості» та сприяти вихованню молоді, гармонійному розвитку особистості, кращому пізнанню один одного і на цій основі зміцненню дружби і співробітництва.

На сучасному етапі одним із основних напрямів діяльності Міжнародного олімпійського комітету і Міжнародної олімпійської академії є олімпійське виховання, поширення знань про олімпізм, історію Олімпійських ігор Стародавньої Греції і Ігор сучасності, про принципи й ідеї олімпійського спорту та його місце в системі виховання та освіти.

Олімпійські ігри створюють гарну можливість для реалізації просвітньої мети, а саме, прагнення до вдосконалення. Вони стимулюють до вивчення стародавніх культур, використання олімпійської статистики для вирішення математичних задач, написання розповідей чи інтерв'ю зі спортсменами в мовно-літературних вправах, використання як ілюстрації при створенні малюнків або скульптур атлетів у заняттях по образотворчому мистецтву.

У той же час проблема поширення серед школярів, студентів і інших верств населення певного обсягу знань про олімпізм й Олімпійські ігри — одна з найбільш гострих проблем сучасного олімпійського руху. Свідченням тому є багато видатних міжнародних заходів: ювілейний XI Олімпійський конгрес у Парижі в 1994 році, Міжнародний форум «Молодь — Наука — Олімпізм» у рамках Всесвітніх юнацьких ігор 1998 року в Москві, надзвичайна 110-я сесія МОК, що проходила 11—12 грудня 1999 року у Лозанні, де були прийняті кардинальні рішення по реформуванню олімпійського руху.

Пропагуванням ідей олімпізму та поширенням знань в області олімпійського спорту та фізичного виховання в Україні активно займається Олімпійська академія України, що створена в 1991 році. У своїй діяльності Академія використовує науковий потенціал вузів і наукових центрів України та тісно співпрацює з Міжнародною олімпійською академією.

Державна політика України в сфері спорту спрямована на створення сприятливих умов функціонування олімпійського руху, олімпійського виховання і освіти. Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Цільова комплексна програма «Фізичне виховання — здоров'я нації» та інші законодавчі акти, що регламентують діяльність у сфері фізичної культури і спорту, закріплюють формування організаційних і нормативних основ функціонування і розвитку олімпійського спорту як одного з основних напрямів у сфері спортивної діяльності.

5.2. Особливості викладання дисципліни «Олімпійський спорт» в навчальних закладах України

Соціальна атмосфера, що склалася в останні роки в Україні дозволяє ширше поглянути на виховне та освітнє значення історії і розвитку олімпійського руху, його ідеалів і принципів, місця в системі явищ сучасного суспільного життя, організаційно-правових та економічних основ олімпійського спорту, теорії і практики підготовки спортсменів до Олімпійських ігор. Суттєві зміни, що відбуваються в суспільстві, зокрема, в галузі фізичної культури і спорту, знайшли своє відображення в системі освіти України. Саме тому, в 1992 році в Українському державному університеті фізичного виховання і спорту (нині НУФВСУ) була створена кафедра олімпійського спорту, а в навчальний план введена дисципліна «Олімпійський спорт». На викладання дисципліни на третьому році навчання (3 курс, 5 семестр) на факультеті олімпійського та професійного спорту стаціонарного відділення відведено 94 години. Розроблена програма навчальної дисципліни включає 16 розділів, а саме:

- Мета:
- предмет, зміст, основні поняття курсу «Олімпійський спорт»;
 - Олімпійські ігри Стародавньої Греції;
 - відродження Олімпійських ігор сучасності;
 - Олімпійські ігри нового часу;
 - олімпійський рух в Україні;
 - структура міжнародного олімпійського руху;
 - Міжнародний олімпійський комітет: історія, структура, функції;
 - ~ - міжнародні спортивні організації;
 - ✓ - правові основи олімпійського руху;
 - економічні програми олімпійського руху;
 - олімпійський спорт і політика;
 - ~ - олімпійська освіта;
 - параолімпійський спорт в системі міжнародного олімпійського руху;
 - розвиток параолімпійського спорту в Україні;
 - ✓ - принципи побудови програм Олімпійських ігор;
 - ✓ - актуальні проблеми сучасного олімпійського руху.

Згідно об'єму інформації та складності матеріалу для засвоєння знань з різних розділів програмою передбачається виділення різної кількості навчальних годин. Дисципліна «Олімпійський спорт» у скорочених варіантах включена в навчальні плани факультетів фізичної реабілітації, спортивного та

навчального навчання. Для студентів магістратури також передбачена навчальна програма з даної дисципліни. Таким чином, всі студенти, які навчаються в НУФВСУ, отримують комплексні знання про олімпійський спорт.

На теперішній час «Олімпійський спорт» як дисципліну введено до програми спеціалізованих навчальних закладів країни різного рівня, а також впроваджується курс «Основи олімпійських знань» у практику діяльності загальноосвітніх шкіл.

Предметом вивчення дисципліни «Олімпійський спорт» є причини і закономірності виникнення, функціонування та перспективи розвитку олімпійського спорту, а також організаційні, економічні, правові аспекти, зв'язок з іншими соціальними системами, перспективи розвитку його в Україні та світі.

Введення дисципліни «Олімпійський спорт» до програми навчальних закладів обумовлено проблемами галузі фізичної культури і спорту, а саме тим, що випускник закладу повинен володіти достатніми знаннями, вміннями та навичками, котрі дозволили б йому добре орієнтуватися в усіх нюансах вимог цієї сфери діяльності, в якій спеціалісту необхідно працювати в майбутньому кожного дня, вирішуючи першочергові професійні та інші проблеми. Для системи фізкультурної освіти є важливим всебічне відображення процесів і явищ, що відбуваються у фізичній культурі і спорті вищих досягнень — сферах практичного застосування знань, які отримуються студентами під час навчання в закладі. Однією із умов функціонування системи є робота у випереджаючому режимі, орієнтація не тільки на вимоги сьогодення, але і на вимоги наступного дня.

Важливою умовою викладання дисципліни є взаємозв'язок навчального процесу з наукою та практикою. З одного боку, це форма підвищення реальної участі навчального закладу в розвитку своєї галузі, а з іншого — організаційно-методична платформа для суттєвого підвищення якості підготовки професійних кадрів.

Сьогодні, як ніколи раніше, гостро відчувається необхідність розробки наукових основ і поширення знань в галузі олімпійського спорту.

Сучасна наука про олімпійський спорт — закономірний результат багаторічної, аналітичної, пізнавальної діяльності та ряду серйозних узагальнюючих досліджень в області історії Олімпійських ігор Стародавньої Греції, відродження Олімпійських ігор і розвитку сучасного олімпійського руху. Величезна кількість різноманітних факторів, цікавих гіпотез та ідей, закономірностей і приватних теорій, накопичених протягом всієї історії

олімпійського спорту, вимагає встановлення між ними логічних зв'язків, зведення всіх компонентів у визначену систему, встановлення її початку, характеристики змісту, розробки понятійного апарата, основних принципів і закономірностей, тобто всього того, що дозволило б говорити про систему знань в області олімпійського спорту, як про теорію.

ЗАКІНЧЕННЯ

Олімпізм — це концепція, яка бере свій початок в Стародавній Греції та містить у собі фундаментальні принципи виховання людини. Олімпійське виховання, метою якого є залучення дітей і молоді до ідеалів і цінностей олімпізму, займає все більш важливе місце в системі освіти різних країн. Міжнародний олімпійський комітет через відповідні відділи та комісії керує міжнародною системою олімпійської освіти та досліджень. Функціонування мережі науково-освітніх центрів олімпійського спорту, зокрема Міжнародної і національних олімпійських академій, Олімпійського музею, центрів, кафедр, лабораторій в різних країнах світу відкриває принципово нові можливості для розробки найважливіших напрямів олімпійського спорту і розвитку системи олімпійської освіти.

Одним із найбільш значних світових центрів є український центр у Києві, який співпрацює з подібними іноземними структурами. Державна політика України в сфері спорту спрямована на створення сприятливих умов функціонування олімпійського руху, олімпійського виховання і освіти, а формування організаційних і нормативних основ функціонування і розвитку олімпійського спорту є одним із основних напрямів у сфері спортивної діяльності. Введення дисципліни «Олімпійський спорт» до програми навчальних закладів обумовлено проблемами галузі фізичної культури і спорту.

Аналіз системи знань про олімпійський спорт як науку свідчить про те, що навчальна дисципліна «Олімпійський спорт» містить загальну концепцію стану і розвитку міжнародного олімпійського руху; за своїм призначенням — загальний метод пізнання явищ олімпійського спорту, що застосовується до всіх його складових; за своїми функціями — практичне керівництво для спортсменів, тренерів, діячів олімпійського руху та інших спеціалістів спорту, а також осіб, діяльність яких в тій чи іншій мірі пов'язана з олімпійським спортом; за своєю структурою та змістом — сукупність понять, принципів, закономірностей, фактів, ідей, гіпотез, які пов'язані з даною сферою діяльності людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берендюхин С.А. О новой системе олимпийского неофициального зачета // Теория и практика физ. культуры. — 2001. — № 7. — С. 53.
2. Дивинская Е. Регионально-исторический аспект как составная часть олимпийского образования // Теория и практика физ. культуры. — 2001. — № 7. — С. 54—55.
3. Жахов В. Филателия 1896—1912 годов как источник олимпийского образования // Теория и практика физ. культуры. — 2001. — № 7. — С. 54—55.
4. Кокашинский А.А. «Белорусская олимпийская академия» и ее новая программа // Мир спорта. — 2000. — № 1. — С. 10—11.
5. Москвичев Ю.Н. и др. Подготовка специалиста по олимпийскому образованию: проблемы и пути решения // Теория и практика физ. культуры. — 2001. — № 7. — С. 50—51.
6. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: Учебник: В 2 кн. Кн. 1. — К.: Олимпийская литература, 1994. — 496 с.
7. Платонов В.Н., Петровский В.В. Олимпийский спорт как система знаний и сфера деятельности // Наука в олимпийском спорте. — 1995. — № 2. — С. 31—36.
8. Платонов В., Шинкарук О. Система олимпийской подготовки в Национальном университете физического воспитания и спорта Украины: состояние и перспективы // Наука в олимпийском спорте. — 2000. — № 5. — С. 40—49.
9. Пядухов Ю., Болобан В., Кириенко Н., Дрюков В. Система обеспечения подготовки спортсменов высокой квалификации // Наука в олимпийском спорте. — 2000. — специальный выпуск. — С. 64—71.
10. Сергеев В.Н. Олимпийское образование: определение сущности и перспективы направления научных исследований // Теория и практика физ. культуры. 2001. — № 7. — С. 48—49.
11. Центр олимпийских исследований и образования при Украинском государственном университете физического воспитания и спорта // Наука в олимпийском спорте. — 1994. — № 1. — С. 1.
12. Чернецкий Ю.М. Философские концептуальные основы изучения олимпизма и олимпийского образования // Теория и практика физ. культуры. — 2002. — № 1. — С. 47—51.
13. A history of modern Olympism // Barcelona Centennial, 1992. — 315 p.

14. Antony D. Coubertin, Sloans and Herbert — the Olympic organizing triumvirate // Olympic Congress of centenary, 1994. — P. 40—44.
15. Coubetin P., Samaranch A. *Espirit Olympique* // *Contrastes, l'espirit du Temps*, 1992. — 96 p.
16. Filaretos N. The International Olympic Academy // In: *International Olympic Academy 31 Session, Olympia, 1992*. — P. 45—51.
17. Foldesi G.S. Introduction to Olympism in Sport Sociology // *International review for the Sociology of Sport*, 1992. — V. 27. — № 2. — P. 103—106.
18. Georgiadis K. International Olympic Academy: the history of its establishment, aims and activites // In: *Commercialization in sport and the Olympic movement. Ancient Olympia*, 1993. — P. 57—61.
19. Gessmann R. Fair Play in Olympic Education and its Practice in Schools. IOA / *Ancient Olympia*, 1993. — P. 3—12.
20. Jaccard C. The Olympic Museum: Year zero // In: *Olympic Message. The Olympic Museum*. — № 37. — September, 1993. — P. 83.
21. Martin P.-R. The Friends of the Olympic Museum // In: *Olympic Message. The Olympic Museum*. — № 37. — September 1993. — P. 82.
22. Muller N. International Olympic Academy, IOA: 30 years of IOA as mirrored by its Lectures 1961—1990 // *CIO, Lausanne*, 1991. — 368 p.
23. Panagiotopoulos D. A Scientific Approach to the Olympic Games and the Teaching of Olympism in Higher Institutions of Physical Education // *Int. J. Phys. Educ.*, 1992. — V. 29. — P. 33—36.
24. Weinberg H. Olympic University // *Olympic Congress of Centenary, 1994*. — P. 12—18.

Підписано до друку 27.06.2002 р. Формат 60×84/16.
Папір Data Copy. Гарнітура Таймс. Друк циф. дуплікагор.
Ум. друк. арк. 1,22. Обл.-вид. арк. 1,71.
Тираж 320. Зам. № 12/07.
Видавництво та друк – Знання.
01034, Київ-34, пров. Георгіївський 2, оф. 29.
тел. 578-04-14.